

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Τμήμα Διοίκησης & Προσωπικού

Αθήνα, 16-1-2023

Αριθ. Πρωτ.: 10982/22

Αριθ. Εγκυκλίου: 3

Προς
Τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας
και δι' αυτών προς
τους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της περιφέρειάς τους

ΘΕΜΑ: Προσφυγή κρατουμένων για τις συνθήκες κράτησης και δίκαιη ικανοποίηση - Εφαρμογή της νέας διατάξεως του άρθρου 6Α του (αναμορφωμένου) Σωφρονιστικού Κώδικα υπό το πρίσμα της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)

Με τον προσφάτως ψηφισθέντα Ν. 4985/2022, που ισχύει από 27-10-2022, σημειώθηκε ευρύτατη τροποποίηση στο Σωφρονιστικό Κώδικα (Ν. 2776/1999), η οποία έχει αγγίξει επιμέρους θεσμούς των σωφρονιστικών κανόνων. Εντελώς νέα διάταξη είναι αυτή του άρθρου 6Α (με τίτλο: «προσφυγή κρατουμένων για τις συνθήκες κράτησης και δίκαιη ικανοποίηση»), που προστέθηκε στο Σωφρονιστικό Κώδικα με το άρθρο 8 Ν. 4985/2022. Η εν λόγω διάταξη παρέχει την αφορμή για την παρούσα παρέμβασή μας στο πλαίσιο της εκ των άρθρων 23 §§ 1 στοιχ. γ, 2 και 28 § 5 στοιχ. α ΚΟΔΚΔΛ αρμοδιότητάς

μας προς έκδοση Γενικών Οδηγιών προς τους εισαγγελικούς λειτουργούς της Χώρας.

Σύμφωνα με το άρθρο 6Α §§ 1, 3, 4 Σωφρ Κωδ «1. Αν η μη τήρηση κανόνων διαβίωσης των κρατουμένων, υποδίκων ή μη, σε Σωφρονιστικά Καταστήματα ή αστυνομικά κρατητήρια, όπως αυτοί καθορίζονται, ιδίως, στα άρθρα 21, 25, 27, 32 και στην παρ. 1 του άρθρου 36, στο άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε άλλους κανόνες του διεθνούς δικαίου για τη μεταχείριση των κρατουμένων, προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ο κρατούμενος μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών του άρθρου 86.

3. Σε περίπτωση αποδοχής της προσφυγής, το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών διατάσσει κάθε πρόσφορο κατά την κρίση του μέτρο, για τη διασφάλιση της τήρησης των κανόνων διαβίωσης του προσφεύγοντος εντός του ίδιου Σωφρονιστικού Καταστήματος ή του κρατητηρίου της Αστυνομίας, σύμφωνα με την παρ. 1, όπως την αλλαγή χώρου κράτησης και αν η εφαρμογή τέτοιων μέτρων δεν είναι εφικτή, διατάσσει τη μεταφορά του στο νοσοκομείο των φυλακών ή άλλο δημόσιο νοσοκομείο ή την κατά προτεραιότητα μεταγωγή του προσφεύγοντος σε άλλο κατάστημα κράτησης σύμφωνα με την περ. ε) του άρθρου 72. Οι Διευθυντές των Σωφρονιστικών ή άλλων καταστημάτων και των δημόσιων νοσοκομείων συμμορφώνονται αμελλητί στις αποφάσεις του Δικαστηρίου Εκτέλεσης Ποινών.

4. Σε κάθε περίπτωση το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών μπορεί να επιδικάσει, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα από τον προσφεύγοντα, χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη, το χρηματικό ποσό της οποίας ορίζεται από πέντε (5) έως τριάντα (30) ευρώ ανά ημέρα παραβίασης

ανάλογα με τη βαρύτητα της προσβολής και ευεργετικό υπολογισμό της ποινής, ο οποίος υπολογίζεται σε μία (1) επιπλέον ημέρα έκτισης ανά δέκα (10) ημέρες κράτησης υπό δυσμενείς συνθήκες. Το ίδιο δικαστήριο είναι αρμόδιο και για την εκδίκαση των προσφυγών πρώην κρατουμένων, οι οποίες ασκούνται σε αποκλειστική προθεσμία τεσσάρων (4) μηνών από την απόλυσή τους. Η απόφαση που εκδίδεται επί της προσφυγής δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα και εκτελείται αμέσως». Η causa και η ratio της παραπάνω νομοθετικής προσθήκης δηλώνεται ευθέως στην αιτιολογική έκθεση του σχ. Ν. 4985/2022: «...προκειμένου να καλυφθεί ένα κενό στην ελληνική νομοθεσία, το οποίο οδηγούσε το ΕΔΔΑ στη διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, εξαιτίας των συνθηκών κράτησης σε πολλά σωφρονιστικά καταστήματα ... πρόκειται να μειωθούν οι ανεκτέλεστες αποφάσεις του ΕΔΔΑ και οι προσφυγές κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας που αφορούν στις συνθήκες κράτησης εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων... (βλ. Αιτιολ. Έκθ. σχ. Ν. 4985/2022, υπό το άρθρο 8). Η νέα αυτή ρύθμιση στην ελληνική έννομη τάξη φαίνεται να επιβεβαιώνει την ορθότητα της άποψης ότι η θέση του ατόμου -κρατουμένου καθορίζεται, όλο και περισσότερο, από το διεθνές δίκαιο, ιδίως δε την ΕΣΔΑ (βλ. προλογικό σημείωμα σε: Ευτ. Φυτράκη [επιμ.] Σωφρονιστικός Κώδικας και συναφή νομοθετήματα, 2022). Το φάσμα των πιθανών αιτιάσεων, που είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο της προσφυγής του άρθρου 6Α Σωφρ Κωδ, είναι ευρύ, αφού αφορούν τη μη τήρηση των κανόνων διαβίωσης των κρατουμένων, όπως αυτοί καθορίζονται στα άρθρα του Σωφρονιστικού Κώδικα 21 (χώρος διαβίωσης των κρατουμένων), 25 (υγιεινή και καθαριότητα), 27 (υγειονομική περιθαλψη), 32 (διατροφή) και 36 § 1 (σωματική άσκηση και

άθληση), στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και σε άλλους κανόνες του διεθνούς δικαίου για τη μεταχείριση των κρατουμένων.

Υπό τα προεκτεθέντα νέα δεδομένα στο χώρο της σωφρονιστικής νομοθεσίας, επιβάλλεται η εκ μέρους των εισαγγελικών λειτουργιών επίδειξη ιδιαίτερης προσοχής κατά την εφαρμογή των διατάξεων αναφορικά με το νεοπαγή θεσμό της προσφυγής κρατουμένων του άρθρου 6Α Σωφρ Κωδ. Οι ασκούντες τα ειδικά καθήκοντα των άρθρων 567 ΚΠΔ και 85 Σωφρ Κωδ εισαγγελείς, συμμετέχοντες στην σύνθεση του Δικαστηρίου Εκτέλεσης Ποινών, το οποίο αποφαινεται και για τις προσφυγές του άρθρου 6Α (άρθρο 86 Σωφρ Κωδ), έχουν την ευθύνη της επιμελημένης – αιτιολογημένης πρότασης ώστε να συμβάλλουν, κάθε φορά, στη δίκαιη δικανική κρίση. Έτσι, είναι απολύτως αναγκαίο να γνωρίζουν ότι σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, προκειμένου ένα εθνικό ένδικο βοήθημα, που αφορά τις συνθήκες κράτησης, να είναι αποτελεσματικό, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται (εν προκειμένω το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών) πρέπει να εξετάζει την υπόθεση κατά τις σχετικές αρχές και τα πρότυπα που απορρέουν από την περί το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ νομολογία, βασική παραδοχή της οποίας είναι «*ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης επιβάλλει στις αρχές μια θετική υποχρέωση η οποία συνίσταται στην εξασφάλιση του ότι κάθε κρατούμενος θα κρατείται υπό συνθήκες συμβατές με τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ότι οι όροι εκτέλεσης του εν λόγω μέτρου δεν θα υποβάλλουν τον ενδιαφερόμενο σε αγωνία ή σε δοκιμασία της οποίας η ένταση υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο των δεινών που είναι σύμφυτα με την κράτηση*» (βλ. Γ. Καραβοκύρη σε: Ι. Σαρμά – Ξ. Κοντιάδη – Χ. Ανθόπουλου, ΕΣΔΑ – κατ' άρθρο ερμηνεία, 2021, σελ. 139). Για λόγους ευρύτερης ενημέρωσης (όλων μας), στην παρούσα συνάπτεται παράρτημα,

που μας διαβίβασε η Εκπρόσωπος της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ (Πρόεδρος του ΝΣΚ), στο οποίο παρατίθεται συνοπτικά η νομολογία του ΕΔΔΑ αναφορικά με την παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ λόγω ακατάλληλων συνθηκών κράτησης.

Οι κ.κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών της Χώρας, εκτός από την κοινοποίηση της παρούσας στους εισαγγελικούς λειτουργούς της περιφέρειάς τους (κατά προτεραιότητα στους υπηρετούντες σε Εισαγγελίες Πρωτοδικών, στην περιφέρεια των οποίων λειτουργεί Κατάστημα Κράτησης και στους εποπτεύοντες τα Καταστήματα Κράτησης Κορυδαλλού, Διαβατών, Αγίου Στεφάνου και Λάρισας Αντεισαγγελείς Εφετών) παρακαλούνται να ασκούν τη δέουσα εποπτεία για την τήρησή της.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου
Δημήτριος Παπαγεωργίου

ΚΟΙΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ:

- 1) Υπουργείο Δικαιοσύνης
- 2) Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη